

2. новембра 1918.

le 15. Novembre 1918.

ОСЛОБОЂЕЊЕ ЦРНЕ ГОРЕ, СРБИЈЕ,
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ДАЛМАЦИЈЕ, ВОЈВОДИНЕВИЈЕЋАЊЕ У ЖЕНЕВИ О БУДУЋОЈ ДРЖАВНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ
СВИХ ЈУГОСЛОВЕНА

ПОКОРЕНА ЊЕМАЧКА ПРИСТАЛА НА СВЕ УСЛОВЕ ПРИМИРЈА. — ПОБЈЕДА ЈЕ САВЕЗНИЧКА! — 11. XI У 11 САТИ ПРИЈЕ ПОДНЕ ПУКЛА ЈЕ ПОСЛЈЕДЊА ПУШКА НА ФРАНЦУСКОМ ФРОНТУ. ПРЕКИД ПАЉБЕ НА СВИЈЕМ ФРОНТОВИМА! — ВИЈЕМ II И СИН МУ УТЕКЛИ У ДРУГУ ЗЕМЉУ. У ЊЕМАЧКОЈ ИЗБИЛА РЕВОЛУЦИЈА. — ЋЕСАР КАРЛО ДАО ОСТАВКУ. — ПАРИЗ ПЛИВА У РАДОСТИ И ВЕСЕЉУ.

Последњих дана октобра стигле су нам из Љубљане, преко Швајцарске, прве вијести о општем устанку у Црној Гори. Према тим вијестима оружане чете Црногораца 12. октобра узеле су Никшић, Беране, Андријевицу. Аустријанци хитно напустили земљу; аустријски гувернер и војна команда утекли са Цетиња. Оставили огроман војни материјал. Усташе судоро наоружани. Јавља се да су црногорски добровољачки батаљони последије неколико дана ослободили Цетиње, Ријеку и Скадар. На Андријевици заробљен цео батаљон Мађара.

Према службеним извјештајима:

Италијанска војска, долазећи од Љеша, стигла је 30. октобра у Скадар. — Италијанска флота искрпала војску у оба црногорска пристаништа Улцињ и Бар.

Француска војска, која преко Метохије наступила у Црну Гору, стигла је у Скадар. — 2. новембра Французи, уз помоћ црногорских усташа, стигли у Подгорицу. Заробљено преко 4000 непријатељских војника, међу којима 120 официра, много муниције и разноратног материјала.

Српска војска побједоносно ушла у Сарајево. Народно Вијеће приредило величанствен дочек. Народ грли војнике; неописано одушевљење у цијелој земљи.

7. новембра. — На Дунаву, између Базјаша и Земуна, и на Сави, између Митровице и Земуна, југословенска војска прешла преко. Непријатељев отпор разбијен. Цовлачећи се на сјевер, Нјемци бацили у ваздух гвозден мост дунавски код Новог Сада. Српска коњица гони непријатеља. Војвођани дочекују Србе и Савезнике са црквеним литијама и уз звоњаву звона. Ослободила-

чка војска примиче се Фрушкој Гори. Многи српски заробљеници, на позив народа у Сријему и у Бачкој, остају да образују народну гарду, која ће се придружити савезничким трупам. Аустроугарска војска, у тим крајевима, не постоји више.

Уочи самог примирја, 10. новембра, српски и југословенски батаљони у Сријему прешли Дунав и ослободили дични Нови Сад. Истог дана, у Банату, ослобођена је и челенка Српства, град Вршац.

Изаасланици југословенског Народног Вијећа, које се, под предједиштвом д-ра Корошеца, образовало у Загребу, стигли су у Женеву. Од стране Кр. Владе пошао је у Женеву Мило Вујовић, Министар Финансија и Грађевина. Циљ састанка јесте вијећање о јединици свих јужног Словенства и о саставу и облику будуће државне заједнице.

CRNOJEVIĆ

Њемачки парламенти потписали у понедељак ујутру, у 5 сати, свој пристанак на сва 34 услова примирја, које им је, у име Савезника, поднιο маршал Фош. Уступају Алзас и Лорен, као и лијеву обалу Рајне са градовима Мајанс, Колоњ Кобланс и, ради сигурности, још 30—40 километара позадине. Осим тога, уступају стару пољску приморску варош Гданско (Данциг), излаз на море будуће пољске државе; врате све заробљенике, уступају 5000 топова, 25.000 митраљеза, 5000 локомотива 150.000 вагона, 10.000 камиона, одричу се Брестлиповског и Букурешког уговора, враћају отето злато руско, белгиско и румунско, итд. итд. — Рск примирју, 36 дана.

— Поводом значајног одговора који је Предједник Вилсон упутио влади аустроугарској, у којем је изјавио своје мишљење о народу Чешко-словачком и о Југословенству, Његово Величанство Краљ Господар упутио је 10. (23.) октобра овај телеграм Његовој Екселенцији Господину Предједнику Сједињених Држава:

Son Excellence le Président Wilson,
Washington.

Monsieur le Président, Je tiens à vous exprimer mes chaleureuses félicitations pour votre virile clairvoyante et décisive réponse à l'Autriche. Comme tous mes frères Yougoslaves, je l'ai lue avec un enthousiasme ému et, comme eux, je vous serai jusqu'à mon dernier soupir profondément reconnaissant d'avoir proclamé solennellement l'indépendance de droit et de fait de ceux pour lesquels toute ma vie j'ai lutté. Notre postérité Vous gardera une gratitude immortelle parmi nous et Votre nom respectueusement conservé, aimé et béni.

NICOLAS R.

Пријевод:

Господине Предједниче,

Желим да вам изразим своју топлу честитку за ваш мужевски, пун увиђајности и одлучности одговор Аустрији. Као и сва моја браћа Југословени, тако сам га и ја прочитао са пуно одушевљења, и, као и они, бићу вам до потицаја свога даха дубоко благодаран на томе, што сте свечано прокламовали право независности и останака свијех оних за које сам се цијелог свога живота борио. Наше поштовање сачуваће вам вјечну благодарност међу нама; ваше ће име са поштовањем бити чувано, љубљено и благосиљано.

Никола

Одговор Предједника Вилсона гласи:

I have received with sincere appreciation your message of October 23rd and beg to assure you of the deep pleasure it has given me to play some part in bringing about the long delayed release of the great Yugoslav peoples from the dominion under which they have so long suffered. It

is one of my chief hopes that the immediate future will bring about a most substantial realization of their hopes.

WOODROW WILSON.

Пријевод:

Примио сам ваш поздрав од 23. октобра, који искрено цијеним, и молим да изјерујете да ми је велико задовољство у томе, што сам и ја у стању да допринесем многољубљеном ослобођењу великога народа југословенског испод владавине под којом је тај народ толико дуго патио. Једна од најглавнијих мојих нада јесте то да ће најближа будућност доијети најбитније остварење његових тежња.

Вудро Вилсон

Поводом потписаног примирја Његово Величанство Ђорђе V Краљ Велике Британије, Цар Индије, упутио је овај поздравни телеграм Његово Величанству Краљу Господару:

I desire to convey to Your Majesty a message of congratulation on the occasion of the conclusion of an armistice with Germany.

GEORGE R. I.

Пријевод:

Желим упутии Вашему Величанству поздрав и честитку приликом закључења примирја са Њемачком.

Ђорђе

Одговор Његово Величанства Краља Господара на горњи телеграм:

J'adresse à Votre Majesté mes remerciements bien sincères pour Son aimable telegramme et suis heureux de Lui exprimer la joie profonde que me cause le glorieux résultat des admirables efforts de l'Entente qui ont abouti à la victoire du Droit et de la Justice.

NICOLAS R.

Пријевод:

Шаљем Вашем Величанству моју најискренију благодарност на љубавном телеграму и срећан сам што могу изразити своју дубоку радост коју је на мене произвео срећни резултат огромних Савезничких подвига који су уродили побједом Права и Правде.

Никола

СЛУЖБЕНИ ДИО

М И
НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

Пошто ће се Наш Министар Финансија и Грађевина, Мило Вујовић, нека пријеме бавити службеним послом наш сјединита Кр. Владе, то на приједлог Предједника нашег Министарског Савета, нашег Министра Спољних Послова, а по саслушању нашег Министарског Савета, постављамо

да га, до његова повратка, у дужности заступа Наш Министар Унутрашњих Послова, Заступник нашег Министра Војног, Никол Хајдуковић.

Предједник нашег Министарског Савета, Наш Министар Спољних Послова, нека изврши овај указ.

Појм код Париза,

25. октобра (17. новембра) 1918.

НИКОЛА с. р.

Предједник Министарског Савета,
Министар Спољних Послова

Евгеније Поповић с. р.

М И
НИКОЛА I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

КРАЉ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог нашег Министра Просвјете и Црквених Послова, Заступника нашег Министра Правде, постављамо

за наставника Велике Државне Гимназије на Цетињу Јова Вукића, свршеног философа, са платом 3. класе V. чина чиновника грађанског реда.

Наш Министар Просвјете и Црквених Послова, Заступник нашег Министра Правде, нека изврши овај указ.

Појм код Париза,

20. октобра (12. новембра) 1918.

НИКОЛА с. р.

Министар Просвјете и Црквених Послова,
Заступник Министра Правде

д-р Перо Ђ. Шоћ с. р.

ОБЈАВА

Позивају се поновно, сви Црногорски држављани који борава у Паризу или у околици Париза да се, у смислу објаве, публиковане 1. (14.) августа 1917. у 24. броју Гласа Црногорца, дуго и неодложно пријавити се овданишнем Кр. Цр. Генералном Консулату Paris 22 rue des Mathurins где ће на се овијерити пасоши за њихов боравак у Паризу или околици Париза.

Сви црногорски држављани који до данас нијесу удовољили ранијем наређењу француских власти које гласи «сви странци који борава у француској, дужни су пријавити се у комесаријатима оних квартова у којима станују, како при доласку тако и при одласку из дотичног мјеста или при промјенама станова — дужни су смјеста одазвати се томе наређењу.

Услед горе наведенога упозоравају се сви они који до данас нијесу прибавили исправу о своме идентитету Carte d'identité да то у року од 8 дана публикације овога огласа учине.

Ко се посланије истека овога рока нађе без (Carte d'identité) мораће напустити Париз а вратити се и послиједице француских полицијских закона о неовлашћеном боравку у Паризу и околици.

Број 342/1918.

Појм код Париза,
12. новембра 1918.На канцеларије Кр. Министарства
Унутрашњих Послова

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Нејм код Париза, 11. новембра

Поводом прекида непријатељства и потписаног примирја између савезничких Врховне Команде са Немачком, објављено је, од стране Кр. Владе, ово саопштење:

Црна Гора је своју слободу бранила стољећима.

У пређашње вријеме бјеху Турци, који својим надмоћним бројем успјешно да покорје народе на Балкану. И зато, што тадашња напаст бјеше бројно сећа, нападоше народи. Једино синови Црне Горе знадоше високо очуваати свети оган слободе, — онај оган који су хранили као очи у глави, и који ће убрзо благоволно загријати и све оне остале народе.

Стољећима, пуном борбе, слиједила је страховита година Дванаестта, Тринаестта, Четрнаестта.

На повлици Србије, браће своје, коју нападе мрска држава, Црногорци скокнеше и — мада измождени и лишени свега и свачега, по ипак ајерни својој тврдој заклетви — скокнеше, сви као један, и кликурише: «Ево нас, браћо!»

Тада се просу преко нас дивљачка најезда, најезда коју је водила наука у служби варвара. Црногорци, који не имадоше друго до своја прса, испријечили се као зидобран, али нај голи зидобран би оборен и скршен у крваве комаде. Несломиви њихов отпор до коштетка, штит и бртва браћи која одступашу, њихово пожртвовање до самопожртвовања: тијем бесамртним дјелима историја ће имати да ода почаст и славу, она ће том херојетву тек имати да утврди праву цијену и, кад се стварност открије, она ће им писати достојан славеној.

Иза тога добоше дани, кад је саљало брзину понијети о том да се ублажи пустошење и уништење, — добоше тежки дани изгнанства, дани пуног туге и срибе, али дани ублажени нежњом и најчистијом језа међу свијем народима, дани у којима нас је држала нада у ослобођење и срећу.

Зора нам ево свиће! «Слава је наше свануо дан!» И онет пламти ајерна искра, подржавана моћним дахом јуначке војске Савезничке. И малени и велики, и јаки и слаби, сви усправљају рамена своја која им погржњена бјеху у биједи, невољи и несрећи.

Диглимо седро чела и срца наша! Црна Гора, мала и слаба, најмања и најјачија — а бачи спога достојности, енергије, непобједности — бачи својим народом и својим синама и синама својим, оно право коме су браћини ови племенити Савезници наши који нико неће заборавити ајерност, презиђе и еријеран Црногорску — јер и Црна Гора, жели и тежи да јој, исто као и браћи југословенској, уз њих и са њима, свану дани среће и јуначкости, у пријуду правде, правде и слободе.

Neuilly-sur-Seine 11 Novembre
A l'occasion de la cessation des hostilités et de la signature de l'armistice entre le Commandement suprême des Armées alliées avec l'Allemagne, le Gouvernement Royal de Monténégro a publié la communication suivante.

«Le Monténégro, en remontant les siècles, a défendu sa liberté.

C'étaient alors les Turcs, qui, — sous le nombre, — réussirent à subjuguier les peuples des Balkans.

Sous le nombre, ils semblaient, hélas! Seuls, les enfants de la Montagne Noire emportaient aux plus hautes cimes l'étincelle brillante, qui, jalousement gardée, communiquerait bientôt à chacun la flamme féconde qui les embrasserait.

Après six siècles de luttes, les années terribles 1912-1913-1914 parurent.

A l'appel de leurs frères serbes odieusement attaqués, — quoique épuisés dans leurs forces vives, quoique démunis du nécessaire, mais fidèles à la foi jurée, — les Monténégrins répondirent hardiment, sans l'ombre d'une hésitation: «Frères nous voici!»

Puis ce fut la ruée des hordes sauvages, — la science mise au service de la barbarie. Les Monténégrins n'avaient que leur poitrine: ils l'offrirent toute nue, rempart de chair forte, qui fut taillée en lambeaux sanglants. Résistance indomptable, protection des frères en détresse jusqu'à l'extrême, jusqu'au sacrifice de l'existence même; pages glorieuses, dont l'Histoire éclairera le faste, illuminera les héroïsmes cachés, fera des réalités dévoilées de justes apothéoses.

Enfin, obligation pour tâcher de réparer les dévastations et les ruines, l'exil avec ses tristesses et ses rancœurs, adoucies par des attentions délicates d'un peuple noble entre tous, avec, comme soutien, l'espoir fermement ancré de délivrance et de jours radieux.

L'aurore s'est levée. «Le jour de gloire est arrivé!» L'étincelle fidèle s'est rallumée au souffle puissant de la vaillance des troupes alliées. Les petits comme les grands, les forts comme les faibles, redressent leurs épaules courbées par l'adversité, les misères et la souffrance.

Hauts les fronts! Hauts les coeurs! Le Monténégro, petit, faible, le plus petit, le plus faible, — par cela même d'autant plus digne, énergique, invincible, — réclame son droit au soleil sous l'égide de ses nobles alliés, qui ne sauraient oublier ni sa foi, ni son énergie, ni sa vaillance; il aspire lui aussi, près de ses frères yougo-slaves, avec eux, à des jours meilleurs, dans le triomphe du droit, de la justice et de la liberté.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВЈЕСТИ

— Изванредни Посланик и Опуномоћени Министар Црне Горе под владе Сједињених Америчких Држава, Господин Генерал Анто Гвозденовић, предао је у Вашингтону 7. (20.) септембра, по уобичајеном церемонијалу, Господину Предједнику Власону, писма којима се акредитује под Владе Сједињених Америчких Држава. Господин Посланик изговорио је том приликом овај говор:

Le Roi, mon Auguste Souverain, a daigné me confier la haute mission de représenter Son Gouvernement auprès du Gouvernement Fédéral des Etats Unis et j'ai l'honneur de présenter à Votre Excellence les lettres qui m'accréditent en qualité de Ministre plénipotentiaire et Envoyé extraordinaire.

Je suis chargé de Vous exprimer, Monsieur le Président, la profonde satisfaction que Sa Majesté le Roi, Son Gouvernement et tous les Monténégrins éprouvent en voyant un lien nouveau resserrer la relation de sincère amitié et de sympathie qui unissaient déjà Votre grande nation et notre petit peuple.

Vous voudrez bien me permettre d'ajouter que c'est avec émotion que je ressens l'honneur d'être auprès de Votre grande République le premier Ministre plénipotentiaire envoyé par le Monténégro.

Les raisons de l'admiration et de l'enthousiasme de mon pays pour les Etats Unis sont précises et profondes.

Chez nous, comme chez vous, les idées de justice et de liberté ne sont pas importées et artificiellement entées dans les esprits; elles sont des fruits naturels de la race.

Pendant cinq siècles, sans répit, nous avons lutté contre un ennemi qui avait réussi à écraser l'orgueil des plus fortes nations. Et ce n'est pas seulement pour notre sol que nous nous battions, — mais aussi pour que les opprimés de même sang que nous, nos frères Yougoslaves, puissent un jour être libres. Grâce à notre ténacité, jamais pendant cinq siècles, malgré les ouragans et les cataclysmes, n'a cessé de briller aux sommets de nos montagnes ce foyer d'indépendance que nous mettions toute notre énergie à préserver, cette petite lumière vacillante, mais ardente, vers laquelle avec ferveur se tournaient les regards et les espoirs des peuples balkaniques malheureux.

C'est poussés par cette tradition qu'au nom de la solidarité slave, qui a été, qui est et qui sera notre loi, nous sommes entrés tout de suite dans la guerre actuelle et que nous y avons tenté l'impossible. Ce n'est pas notre faute si cette fois la tâche était écrasante!

Depuis bien des années donc notre pauvre petite patrie, sans cesse obligée de demander aux armes la possibilité de vivre, n'a pas créé d'industries, n'a pas mis en œuvre les ressources agricoles des territoires récemment acquis par elle et n'a pas mis en exploitation ses richesses naturelles encore vierges actuellement. Aux heures où la lutte a fait trêve, beaucoup de jeunes hommes ont dû s'éloigner de ces foyers que leur vaillance venait de sauver. C'est ici qu'ils sont venus vers ce pays des hardies initiatives. A Votre nation ils n'ont pas demandé vainement l'emploi de leur activité et de leur force, le pain de chaque jour et l'avenir de leur vieillesse désireuse de revoir les après paysages de notre patrie bien aimée.

Peu à peu, par tous ces Monténégrins qui avaient passé l'Océan, Amérique a été connue et aimée dans nos montagnes. On s'est habitué à voir en elle une amie au cœur pitoyable.

En ce moment même les émigrés de la Tzrna Gora, égrenés sur le vaste territoire de la plus grande des républiques, suivent avec un intérêt passionné Votre magnifique préparation de la Victoire. Mais lorsqu'ils acclament Vos soldats partant pour l'Europe, à leur enthousiasme se mêle, je le sais, le regret de ne pas participer à la lutte sous les drapeaux de leur Roi et de leur Patrie. Ils se réjouissent profondément en apprenant qu'aujourd'hui j'ai été le porte-parole de leur reconnaissance pour la généreuse ho-

spitalité qu'ils leur a été offerte dans le malheur par les Etats Unis.

Ce n'est pas là la seule expression de gratitude que, j'en suis convaincu, j'aurai à Vous apporter, Monsieur le Président, au nom du Monténégro.

Mon Vénéré Souverain et son Gouvernement savent en effet combien les intentions de la République Fédérale sont conformes à leurs légitimes espérances et ils n'ignorent pas, Monsieur le Président, qu'ils trouveront dans Votre pensée, qui est une des pensées directrices de ce siècle, le plus rare et le plus précieux des appuis.

Jamais les Monténégrins n'ont douté de l'issue de la lutte pour ce droit que méritent les alliés dans les rangs desquels tant de leurs compatriotes paient volontairement leur tribut d'abnégation et d'héroïsme.

Nous attendons pleins de confiance l'heure où les troupes Américaines dont la vaillance est déjà célèbre, avec les sublimes soldats de l'Entente, assureront la victoire définitive. Grâce aux Etats Unis, grâce aux puissantes nations dont la main ne nous a pas abandonnés, la victoire, je le crois fermement, fera vite oublier à mon infortuné pays les heures atroces de l'envahissement et de la famine. A ce moment, comme maintenant, j'espère pouvoir compter, dans l'accomplissement de ma mission, sur cette bienveillance dont la République Fédérale a donné un si court mais si éloquent témoignage en agréant la création d'une Légation Monténégrine à Washington.

Monsieur le Président,

Je suis sûr d'être l'interprète de mon Souverain et de tout le peuple Monténégrin en vous demandant d'agréer les vœux très sincères que je forme pour la victoire des alliés, pour la gloire des Etats Unis et aussi pour votre bonheur personnel.

Пријевод :

« Краљ, мој узвишени Господар, благоизволио ми је пошлети високу мисију, да заступам Његову Владу код Владе Сједињених Држава, и част ми је Ванхој Експедицији подијети писма која ме акредитују у својству Опунгомоћеног Министра и Изванредног Посланика.

Дужност ми је, Господине Предсједниче, изразити Вам дубоко задовољство које осјећају Његово Величанство Краљ, Његова Влада и сви Црногорци, гледајући како се овом новом везом учвршћују односи искреног пријатељства и наклоности које и досад спајаху нашу велику нацију и наш мали народ.

Изволите ми допустити да додам да ми је велика радост што имам ту част да будем први Опунгомоћени Министар од стране Црне Горе код Ваше велике Републике.

Дивљење и одушевљење моје отаџбине према Сједињеним Државама има своје дубоке и драгоцјене разлоге.

Код нас, као и код вас, идеје правде и слободе нијесу вјештачки створене ни унесене са стране; те идеје су самоникале у нас.

За пет стољећа, без прекида, ми смо се борили противу непријатеља којима бјеше успјело да скрху и најсилније народе. А нијесмо се борили само за своју земљу, већ и за то да потиштена браћа наше крви, Југословени буду слободни. Надријавост наша бјеше таква, да за пет вјекова, упркос свих бурних навала, никад пламен наше независности није престајао свјетлети на врховима наших планина, пламен који смо свим својим силама хранили, онај мали али врућ пламен, у који су упирали погледе и наду несрећни народи балкански.

Гоњени тијем традицијама као и солидарношћу словенском, која нам је вајда била, јесте и вајда ће нам бити, закон, ми смо смјеста ступили у овај рат и покушали смо да изредимо оно што бјеше немогуће. Није наша кривица, што смо овога пута подлегли!

Много је година откако наша сиромашна малена отаџбина, одвајда принуђена да оруђем брани свој опстанак, није развијала своју трговину, нити је створила индустрију, нити је могла обједлавати земљу новодођених о-

бласти, нити је могла експлоатисати своје природно благо, које јој лежи истакнуто. У временима, кад се није ратовало, велики број наше омладине морао је остављати своје домове тек што их је био спасао. Они су долазили амо, у земљу огромних предузећа. Нијесу залуду искали у вањег племенитог народа да им он даде зараде, хљеба насушног и обезбјеђење старих дана, у којима их је чежња вукла према тврдом стјењу наше љублене отаџбине.

Мало по мало, Црногорци који долажаху преко Оцеана, учинили су у Црној Гори Америка би позната и љубљена. Научили смо гледати у Америку као у пријатељницу срца милостива. На и данас, иселиници црногорски, расијани широм по бескрајним земљама ове највеће Републике, прате са топлим интересовањем наше величанство припремање за Побједу. Али, испраћајући наше војнике пут Европе, ја знам да се са њиховим одушевљењем мијеша туга, што и они не учествују у овој борби, под барјаком свога Краља и своје Отаџбине. Они ће се силно овеселити кад сазнају да сам данас био тумач њихове благодарности за великодушно гостопримство које су им Сједињене Државе указале у несрећни њиховој.

Увјерен сам да није израз саме захвалности коју вам подносим, Господине Предсједниче, у име Црне Горе. Мој узвишени Владар и Његова Влада знају колико је Република у сагласности са њиховим легитимним тежњама; њима није непознато, Господине Предсједниче, да ће они у вашој идеји, идеји која је једна од идеја водила нашега стољећа, наћи веома ријетку и веома драгоцјену припомаћу.

Никад Црногорци нијесу посумњали у исход ове борбе за право, коју воде Савезници, у чијим војскама многи њихови савременници добровољно, са самопожртвовањем, прикљесили своја крвијотина!

Ми са пуно поштовања очекијемо час када ће Америчка Војска, чија је слава и слава, уз замишљене невојничке Савезнице, извојевати коначну побједу. Благодарећи Сједињеним Државама, и благодарећи свимим Народима, чије нас руце није напустила, побједа ће, ја у то тврдо вјерујем, учинити да моја несрећна отаџбина убрзо заборави грозне часове туђинске најезде и глади. У том часу, као и сада, ја се надам да ће се у вршењу своје мисије моћи уздати у ову благонаклоност коју су Сједињене Државе најљепше доказале тијем, што су давне агресии (свој пристапан) за отворење Црногорског Посланства у Вашингтону.

Господине Предсједниче,

Увјерен сам да сам тумач мога Владара, као и цијелог Народа Црногорског, молећи Вас да примите израз мојих најискренијих жеља за побједу Савезника, за славу Сједињених Држава, као и за нашу личну добробит.

Одговор Њ. Е. Господина предсједника Сједињених Држава гласио је:

Mr. Ministre:

I am happy to accept the credential letters by which His Majesty, the King of Montenegro, accredits you as Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary near the Government of the United States and to accord you formal recognition in that high capacity.

For a number of years the Government of the United States has had a diplomatic representative accredited to Montenegro, in consequence of which it is appropriate that the existing Government of Montenegro, though forced to find a refuge on foreign soil, should send a diplomatic representative to the United States Government.

The cruel hand of a most pitiless war has fallen heavily upon your gallant country, so long among the

bravest champions of the liberty of its race.

With your brothers the Jugoslavs, and your cousin the Czechoslovaks, and with the Roumanians as well, you have suffered from the rapacity of a heartless military organization which know only the attainment of material ambition through the use of brute force. The Imperial Austro-Hungarian Government, in league with the German military autocracy, from the very outset of this fatal war, has brought its reign of terror to the door-steps and hearth-stones of the smallest countries within its reach. Murder, rapine, and pillage have left in their disrupted families, smouldering ruins and bleeding hearts. Proud and patriotic peoples have been brought to the verge of desperation, overcome by superior strength, and driven from their countries. Such is the said plight of Montenegro and its neighbors, who have fallen victims to the desire of the German and Austrian Governments to enlarge their territorial possessions, and to subject to their insidious influence the peoples of different countries, in spite of the desire of those peoples for distinct existence, and in the face of racial differences which are incompatible with the purposes of those who direct the movements of the German and Austrian Governments.

It is against these motives and ambitions, and against this centralized and dominating military power that the United States Government, in its sympathy for small nations, and in harmony with movements for racial independence has assumed an aggressive attitude and is fighting for the preservation of the rights of all nations fully determined to overcome the enemies of justice and liberty.

As regards those Montenegrins to whom you refer, who have come to live among us, and through whom the United States has become better known to their fellow countrymen at home, we owe them a debt of gratitude in that they have contributed in no small measure, to the friendly relations and mutual good feeling which so happily prevail, and which, it is my sincere hope, Mr. Minister, will continue to prevail and increase day by day, fostered by your beneficent influence.

Permit me to assure you that you may confidently rely on my efforts and those of the officers of this Government to aid you with the most cordial good will in the performance of the duties of your mission and in the promotion of the common interests of the United States and Montenegro.

Пријевод :

« Господине Министре,

Мило ми је примити акредитивна писма, којима вас Његово Величанство Краљ Црне Горе акредитује за Изванредног Посланика и Опунгомоћеног Министра код Владе Сједињених Држава, у исто вр-

јеме, и признати вас у вашој одличној дужности.

Већ је више година, откако је Влада Сједињених Држава имала свог дипломатског представника, акредитованог у Црној Гори, и према томе, умјесно је што је данашња Влада Црне Горе, ма да да присиљена да на страном земљини држи своје сједините, послала свог дипломатског представника Влади Сједињених Држава.

Најстраховитији рат спустио је своју бездушну руку на нашу храбру земљу, која спада међу најхрабрије заточнике слободе својега племена.

Са својом браћом Југословенима, као и са братским Чехо-Словацима, а тако и са Румунима, ми смо патили од грабљивости бездушног милитаризма, који не зна ни за што друго до за насилничко присвајање. Аустроугарска царска влада, у заједници са њемачким војничким самовлашћем, од самога почетка овог несрећног рата, допијели су своју терористичну владу на прагове и огњишта најмање државе гдје су год стигли. Убиство, отимањина и плачка оставили су у разбијеним породицама пуста згорина и окрвањена срца. Поносите и патриотске народе упропастили су, покорили их великом надмоћношћу и прогнали из домовине. У такво стање дошла је Црна Гора и њени сусједи, који падоше жртвом освајачких жеља Њемачке и Аустрије за проширењем земље и за подвлашћењем под свој подмукли утицај разних народа, ма да ти народи чезнуше за самосвојним опстанком, и ма да ти народи имају своје племенске разноликости које се не могу довести у склад са намјерама оних који управљаху владом Њемачке и Аустрије.

Против тих мотива и амбиција, као и против те централистичке и власничке војничке силе, Влада Сједињених Држава, побуђена симпатијом за мале народе, а у сагласности са борбом за племенску независност — ступила је у борбу да војује за очување тих права свих народа, а одлучно ријешена да савлада непријатеље правде и слободе.

Што се тиче оних Црногораца, које поменушете, а који су дошли да живе међу нама, и преко којих су њихови земљаци на дому боље упознали Сједињене Државе, ми њима дугујемо захвалност за то што су они доста доприносили пријатељским односима и узајамним добрим осјећајима који данас владају, и који ће, ја се чврсто надам, Господине Министре, и даље остати у снази и бивати из дана у дан све већи и чвршћи, благодарећи вашим наклоном заузимању.

Допустите ми да вас увјерим у то, да се са пуно поштовања можете поуздати у моје настојање, а тако и у службенике ове Владе, да ћемо вас потпомагати са најискренијом добром вољом у извршењу дужности ваше мисије и у унапређењу заједничких интереса Сједињених Држава и Црне Горе.

— Приликом срећног ослобођења Србије измијешане су срдачне честитке између Кр. Владе и Посланства Србије.

— Приликом закљученог примирја између команде савезничке војске са Њемачком, Кр. Влада измијешала је срдачне честитке са Владама: Француске и Велике Британије.

— Њ. Кр. В. Кијаз Петар стигао је у Париз 11. новембра.

У ПАРИЗУ —

LE JOUR DE GLOIRE EST ARRIVÉ

Вијест, да је у 5 сати у јутру потписано примирје, прочула се истог дана — послје 9 сати, и од тога тренутка почело је да врло главним буварима и улицама Париза. За пет минута, сва је варош била окићена милионима барјака; аутомобили, кола, кароце, трамваји, бицикли, сви бјеху наредно окићени.

У 11 сати почела је топовска палба свих батерија париске одбране; за 40 минута испалило је 1200 топовских ме-

така. Почела је звоњава на свима црквама париским у знак да је у том часу примирје наступило и да се више — не дије крв. Као кад се весела дјена пусти из школе, те заграју, тако је одједаред цијело становништво напустило куће, фабрике, канцеларије и похрљало у центру вароши на булеваре и на плас Конкорда, да даде парадом заједно гласном очекивању. На величанственој општинској кући, Hotel de Ville, бјеше по-

зав председника града Париза у ком вели: «нека Париз даје одушке свом одушевљењу. Веселимо се и радујемо, јер нама је победа, наш је тријумф! Le jour de gloire est arrivé.»

За неколико минута кроз све главне улице начинило се једно јединствено народно весеље. Стотине хиљада народа из свих крајева огромне пријестонице почеле хрлити споменику Страсбура и Лиона, који су убрзо били окићени цвићем, вјенцима, барјацима. Војска, омладина, женски свијет клицашу и пјеваху пред два кина, пред двије националне светиле. Народ је градио војнике, дишао офицере и по својих у тријумфу кроз пјану од одушевљена гомилу. Раздирани маса освојила је све велике теретне камионе аутомобиле, окитила их, посједала у њих и журила на све стране у безграничном одушевљењу. Војне музике почеле су пролазити, пражњене новим густим масама народним. Узаврела милионска маса брзала је као рој пчела, улице и тргови бјеху загушени те се једна пролазила.

Веселе је трајало цео дан.

Око пет по подне, почела се скупити магла и вечер бјеше топла и пријатна. Непрегледне масе свијета слегле се на обалу Сене, око парламента, и дуж кеја д'Орсе, да поздраве народне посланике, а нарочито народног великана, «титра француског», председника владе, који је данас, уз маршала Фоша, најпознатији човек не само у Француској... Пред парламентом, на самој обали Сене, чекала је парадна батерија крунних топова, који ће поздравити најсвећанији тренутак ове историјске сједине. Густе редови омладинаца, војника и девојака, загрљени, посе барјаке и пјевају уз корак само његово име «Клемансо, Кле-мансо!»

Пуних четрдесет и осам година цео је народ чекао овај дан, да види Прусију покорену и да јој врати «стари зајам.» Клемансо је био један од оних који су се 1871. закљели да ће осветити срамоту и неправду, и он је био ријетко срећан да на челу свог народа дочека дан народне одмазде.

У пет сати стигао је у Скупштину, носећи *услове примирја* на које су јутрос пристаји Нјемци. Стари републиканец, остариа народнак у борби за народно право, у неколико дирљивих ријечи поздрављао је војске које су извојевале еклатантну победу над «непобедном» Нјемачком. Затим је оштрим гласом озвучио сва 34 услова. Сваки услов *реванш!* У тренутку кад је прочитао да се Алазе и Лорен враћају мајци отаџбини, топови на Сени почеле грукати и народ се одазва бурним клицањем. Посланици су сваки услов пропратили бурним одобравањем. «Пошто сам дочекао да, на овом мјесту, саопштим *овај акт*, ја немам више ништа да кажем», рекао је стари борац са сузама у очима, «у овом великом часу — и свечаном и страховитом — моја је дужност довршена. Поздрав у име цијелог француског народа, у име републике, Алазу и Лорену, које данас враћамо мајци отаџбини!»

Како Скупштина није имала ријечи којима би изразила своје одушевљење, то су посланици сложено зајевали ону пјесму која је најбољи израз таквом осјећању, *Марсељузу*.

Народно весеље продужило се дубоко у ноћ у сјајно освјетљеном Паризу. Већ су четири године прошло откад је Париз ноћу био тако мрачан да се просто није могло ићи улицама. Каква разлика елико кад улице сјајно освјетљене, и све трговине освјетљене своје излоге. Са Ајфелове куле сјајаше црвена, бијела и плава свијетлост. Гостионице и каване бјеху отворене до дубоко у ноћ. Оперу, срце Париза, блистала је као сјајан бриљант, а са балкона први оперски пјевач пјевао је «брабансоуку» белгиску химну, а најбоља пјевачица марсељезу, пред хиљадама и хиљадама слушалаца.

Пјесма се орила на све стране, играло се и свирало се у све могуће инструменте. Скоти су свирали угаје, амерканци у трубе и бубње, а раздирани омладина дограбила неке заробљене топове и, на очиглед полиције, парадно их проводила кроз весеље улице латинског кварт у коме се исте ноћи чула и по нека српска здравица и пјесма «Хајдемо дјецо рода мог, славе је наше свануо дан!»

ГЛАС ИЗ АМЕРИКЕ

Много ли се говори и пише о Крфском пакту, потписаном од Николе Пашића и од некаког самозваног Југословенског Одбора за уједињење свијех Југословена са Србијом под Карађорђевићима. Слушали смо те говоре, читали те написе, не узимајући много обзира на то. Вријеме је, међутим, да о том питању проговоримо и ми коју, и то сво и хоћемо.

Крф. Декларација написана је тако, да се човјек мора чудити дрскости њених *теорема*, који су могли и смјели уложити да грде понос једнога витешкога народа, припремајући му ропске ланце. Које ланце радикалне? Зар гордом Црногорцу! Зар Црну Гору, српску мајку слободе и независности још од Лазара и Милоша зачету у наше планине, једним потезом пера њих неколицине да обрину да је нема ка'да је напад на било није! Ама, ко су ти, што су кренули да покоре Црну Гору и да повуку за перчи Црногорце, и да их уврћују у редове власто-цивицара? О, да бестидне жале и срамна кидисања на јунаштво и честитост једнога од најхрабријих народа у свијет! Вазада и у сваки час, Црногорац ће честитом и вјерном брату Србијанцу у братски загрљај пољети и узјамно се бранити док је душе у њему. Они пак који динарима звекећу пут убојитине црногорске они је тим само пријеђају и изазивају презрење једног поштењог и јуначког соја људи. Несрећни власници којима ће Србија ускоро потражити рачуна за ово недјело као и за сва она друга која су за вријеме изгнанства починили (а и за она која су још и дома чинили) изабрали су час, да поштом, дометалом бомбама, а у одсуству 7000 првака црногорских и 2000 официра у концер, догори маустро магарским пануде пристају за покорење Црне Горе међу обезглављеном и гладном сиротином. Лакне мало, господо! Преварићете се. Било је и пријед пасова у онога јуначкога народа, који су знали мuku тријети, пак су је надвладали и издржали. И важе ће благо штега пошљети! Хвалите се: „Ми можемо Црногорце купити за динаре.“ Усијели сте купити само једнога и тога за 500.000, па сте погодили бачи на најсрамотнијег и најгрђег, — на издајника којему ће и сами Србијанци судити за цокунај раздора међусобнога братства, онога истог дана кад праведни суд народни изврши пре суду олигархији! *Предјело је милиона у ове за куповине Црногораца, кад за једнака, и то најгрђег, плаћате пола милиона!* Колико би вам требало милиона, да докупите све оне остале!

Што се пак тиче наше династије, она нам је свијетлина за 220 година. Она с нама, ми с њом живићемо, војеваћемо, мучићемо се даље; а устреба ли, ми ћемо с њом у једну гробницу али никад, ни с њом ни оза ње, у ропство нићје!

О, анархисте балканске, оставите се грешна посла! Не трујте више добри српски народ, по га цуетите да, јадан, почине од теших и славних напора — бар догле док не порасте трава на оно милион гробова, за којих бар половину ви носите одговорност.

Црногорац из Америке.

ЦРНОГОРСКИ ДАН У ЊУЈОРКУ

11. октобра по ц. свечано је одржан *црногорски дан* у Њујорку.

На позив главног приредничког одбора, свечаности је присуствовао наш изванредни посланик и опуномоћени министар г. генерал А. Гвозденовић, са особљем Кр. Посланства: г. г. секретарима Ђ. Матановићем и А. Прљом, и поручником г. Ј. Шаулићем.

Г. посланик је одржао говор на енглеском језику код споменика Слободе (Altar of Liberty), гдје је и свечано обављена, уз присуство стотине хиљада душа, Цијела светковина протекла је веома свечано. Амерички представници довели су г. посланика и особље у аутомобилима, које је пратила чета војника и морнара, а по том су их отицали на свечан ручак, приређен њима у почаст. Прије тога је на споменнику Слободе био истакнут црногорски барјак.

Свечана поворка проишла је величанственом улицом, Петом Авин-

ом, кроз непрегледну масу њујоршког грађанства, и зауставила се пред високом трибином, свићеном црногорским заставом. Ту је музика поздрављала наш барјак свирањем химне, за које су пријеме присутни одушевљено поздрављали Црну Гору.

На свечаном обједу у Belmont Hotel, коме су присуствовале одличне званице из првих кругова њујоршког друштва, одржане су и здравнице у којима је поздрављено Црној Гори, Њ. В. Краљу и херојском народу нашем — the like heroic people. — Предеједник приредничког одбора прочитао је том приликом чувену пјесму великога енглескога пјесника Тенисона која је изазвала неписано одушевљење Пјесма гласи:

Montenegro

They rose to where their sovain eagle sails
They kept their faith, their freedom, on the height,
Chaste, frugal, bold, armed by day and night
Against the Turk; whose inland nowhere scales

Their he headlong passes, but his footstep fails,
And red with blood the Crescent reels from fight.
By their dauntless hundreds, in prone flight
By thousands down the crags and thro' the vales.

O smallest among peoples! rough rock-throne
Of Freedom! warriors heating back the swarm
Of Turkish Isalm for five hundred years

Great Tzerna-gora! never since thine own
Black ridges drew the cloud and broke the storm,
Has breathed a race of mightier mountaineers

Сјутра дан су сви амбасадори и страни министри били позвани на излет који је приређен на велико америчко бродоградилште гдје се пуштао у море нов огроман пароброд. Послије тога је г. генерал Гвозденовић у Hotel Waldorf примио дописнике главних њујоршких листова који су жељели распитати се о Црној Гори. Његов интервју, пропратен тоном симпатијама за нашу отаџбину, објављен је у њујоршким листовима. Илустровани листови допијели су слику г. Гвозденовића и г. генералног консула г. В. Гердерија Дикса.

У интервјуу, објављеном у њујоршким листовима г. Посланик се изразио овако:

У читавим америчким листовима о Црној Гори више ништа сам објавио тачно објављеном, која су у стању дати право и истину о мојој отаџбини. То је свакако последица тога, што Црна Гора није досад имала свога службеног представника у Сједињеним Државама.

Борбе које је Црна Гора имала да издржи током историје, у циљу ослобођења своје браће на отоманског ропства, затим од Аустрије, одредиле су унапријед дужност мојој отаџбини, које се она ипак није могла одрећи.

Вјерна својим петстогодишњим традицијама, Црна Гора је, мада измуждена балканским ратовима 1912. и 1913. и мада је за очување свијетског мира жртвовала Скадар, поред свијих крвавих жртава, — без оклијевања ступила у рат и притекла у помоћ Србији.

Остављена сама себи, послје борбе од 18 мјесеца, без хране, без муниције и без модерног оружја, Црна Гора је подлегла пред надмоћношћу непријатељског пошто је обезбиједила оступицу јуначкој српској војсци.

Црна Гора с поуздањем гледа у ослобођење и уједињење свих Југословена, као и остварење њихових вјековних жеља; она с пуно увјерења очекује велики дан кад ће триумфовати она бесмртна начела Правде и слободног самоуправљења народног, као што их је објавио предеједник Власон.

Мој народ је данас у веома тешком стању; онита глад је овладава у нашој земљи и тамани нам дјецу, уздицу нашег народа. Нико им не доноси помоћ. Они су потпуно напуштени у својим планинама.

Ја се надам да велики амерички народ, чији су синови починили чуда од јунаштва на бојним пољима, народ који је своје родољубље показао таквим огромним уписом у четврти државни зајам Слободе, неће заборавити моју отаџбину, која је запета достојна његове великодушне помоћи.

Професор Марко Драговић, историчар Црне Горе. Рођен је 1851. Пошто се школовао у Русији, Москви и Петрограду, ступио је 1882. у црногорску државну службу, као секретар министарства просвјете, затим као судија. Желео га је вагда звлака просвјети и науци, нарочито вештавању прошлости црногорске, те се је радо одазвао позиви да у гимназији и у богословији црногорску омладину упозна са плодима својих студија. Он се је с таквом истрајношћу посветио свом књижевном раду да га није напустио све до последњег часа живота, ма да је имао многе тешкоће у животу да издржи. Највише признање, које му је указано, бјеше, кад га је Српско Учено Друштво изабрало за свога дописног члана, а по том, С. К. Академија га потврдила у том својству. Многобројни његови радови штампани су у свима српским часописима и прибавили му ауторитет на пољу црногорске историје. Осим често историјских радова, оставио нам је драгоцјене културно-историјске описе земље и становништва. — Најбитније је што покојнику, који је толико вољно своју отаџбину, судбина није била толико милостива те му није допустила да још неколико дана поживи и да чује да Црној Гори свиће жељени дан ослобођења. — Да му земља и вјеран помен.

ВЈЕСТИ И НОВОСТИ

Црногорским држављанима обраћа се нарочито пажња на оглас, објављен напријед у службеном изјелу данашњег «Гласа Црногорца».

За црногорске ђаке у заточењу. Г. канетан Ф. Ремекер приложио је 500 франка за наше ђаке који се налазе у заточењу. Овим путем изриче се најтоплија благодарност племенитом дародавцу.

За наш Црвени Крст. Управа Црногорског Црвеног Крста у Неј код Париза примила је хиљаду франка као прилог Црногорском Црвеном Крсту преко Министарства Спољних Послова, коју је сугласно господином Мендес да Коста, наш генерални конзул у Амстердаму.

Управа овим путем изриче најтоплију захвалност на овом заузимању.

Предавање о Црној Гори. У суботу, 9. новембра по п., у пет часова по подне одржана је конференција о Црној Гори у Паризу у Theatre Imperial (rue Colisée). Говорили бјеше г. Жорж Десбон, доктор права, адвокат апелационог суда. Предавање је било веома добро посјећено; публика бјеше састављена из веома отмених кругова париских; било је доста страних и нашег свијета. Предавање, које је више пута прекидано бурним одобравањем, потпуно је успјело. При свршетку конференције, два угледна париска уметника ричитовали су одабране стихове из «Горског Вијенца» и из пјесама Краља Николу. — С обзиром на одушевљену симпатију коју је уважени говорник показао према Црној Гори, ми ћемо у идућем броју нашега листа опширније проговорити о овом предавању.

ПРИВАТНИ ОГЛАСИ

Јавка благодарност

У часопису ослобођена ијеловиног српства далеко од Отаџбине и својих драгих, сазнао сам да се 18. априла моја драга сугина Анија проследила у пјесту у 22. години свог младог живота у Шаховићима, у Црној Гори, после шестомјесечног боловања. — Не могу пропустити прилику, а да не заблагодарим на изављеним саучешњима, која су ми у неколико ублажила жалост.

Покреном благодарим Њ. Кр. В. Кнежевину Кеснићу.

Г. Г. Министрима: Вујиноу, др. Шољу, Хајдуковичу, Министру на расположу Н. Вучковићу, Командиру Ј. Радошевићу, Канетану Пољаквићу и пиоручнику Ђ. Ђорђевићу, Чинописица: Д. Радовићу, Н. Ђубановићу и Ђилин Срдановићу, Перачица: М. Савићу, М. Миливојевићу, Ј. Радовићу, А. Ковачевићу и А. Алексићу.

Ослобођени суицид Панти Ђукић, студент агроп. Краља Рубежанин Илија, војник добродушког батаљона на Солунском фронту и Илија студент технике у Кардифу у Енглеској.

1. новембра 1918. у Сирјери у Француској